

مسئله چیست؟ چرا معجزه می آورند؟

مسئله چیست؟ اقناع ذهن یا پذیرش قلب؟ باید به این سوال پاسخ داد.

اگر مسئله اقناع ذهن است، برهان کارآمد است، چون مطلبی را در ذهن اثبات میکند. البته اگر مقدمات برهان نزد مخاطب یقینی باشد.

اما اگر مسئله پذیرش قلبی است، برهان مشکلی را حل نمیکند. باید بستری ایجاد کرد تا فرد حرکت خود را از درون آغاز کند و برای تحول و مجاهدت با خودخواهیها و هوسهایش به تصمیم برسد.

در مدرسه دنیا، آوردن برهان اگر برای همگان ممکن باشد و اگر یقین منطقی به همراه بیاورد، به عنوان یک راه همگانی در راستای مقصود مفید نیست و بلکه مضر است. چرا اجازه ندهیم که اشکال تراشی کنند و دهانها را ببندیم؟!

روش تربیتی خدا، ایجاد بستر برای تفکر و تعقل است

روش تربیتی خدا، تبیین حق است ولی نه آنچنان که فقط در ذهن ثابت شود بلکه آنچنان که مقدمه تفکر و تعقل را فراهم آورده و به انسان این فرصت را بدهد که در بستر مواجهه با پیامهای انبیاء و تجربه زیسته خود و با مراجعه به فطرت و استفاده از تعقل، حقانیت سخن آنها را در قلب خود بیابد.

آیات زیر هر چند برهان نیست ولی بستر تعقل و یافتن ربوبیت و مالکیت خدا در بستر زندگی هست

أَفَرَأَيْتُمْ مَا تَحْرُثُونَ (۶۳) أَأَنْتُمْ تَزْرَعُونَهُ أَمْ نَحْنُ الزَّارِعُونَ (۶۴) لَوْ نَشَاءُ لَجَعَلْنَاهُ حُطَامًا فَظَلْتُمْ تَفَكَّهُونَ (۶۵) إِنَّا لَمُغْرَمُونَ (۶۶) بَلْ نَحْنُ مَحْرُومُونَ (۶۷) أَفَرَأَيْتُمُ الْمَاءَ الَّذِي تَشْرَبُونَ (۶۸) أَأَنْتُمْ أَنْزَلْتُمُوهُ مِنَ الْمُزْنِ أَمْ نَحْنُ الْمُنزِلُونَ (۶۹) لَوْ نَشَاءُ جَعَلْنَاهُ أُجَاجًا فَلَوْلَا تَشْكُرُونَ (۷۰) أَفَرَأَيْتُمُ النَّارَ الَّتِي تُورُونَ (۷۱) أَأَنْتُمْ أَنْشَأْتُمْ شَجَرَتَهَا أَمْ نَحْنُ الْمُنشِئُونَ (۷۲) نَحْنُ جَعَلْنَاهَا تَذْكَرَةً وَ مَتَاعًا لِلْمُقْوِينَ (۷۳)

اشکال ۲: چه معنا دارد که خداوند به فردی غیرعرب زبان که به دنبال حقانیت دین است، بگوید که اگر میخواهی بفهمی محمد(ص) پیامبر و قرآن معجزه اوست، برو مثل قرآن بیاور! آیا این درخواست معقولی است؟ آیا این خود دلیل بر باطل بودن اسلام نیست؟!

سوره یونس: أَمْ يَقُولُونَ افْتَرَاهُ قُلْ فَأْتُوا بِسُورَةٍ مِثْلِهِ وَادْعُوا مَنِ اسْتَلَعْتُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ (۳۸)

آیات قرآن باید با توجه به نظام حقایق عالم فهم شود. یکبار دیگر به آیات تحدی مراجعه کنیم.

این آیات در رد ادعایی باطل است، در این شرایط توپ در زمین مخالفان است و تا زمانی که مثل قرآن نیاورند ادعای آنها مبنی بر بشری بودن قرآن باطل است ولی در اثبات نبوت، توپ در زمین جبهه حق است و تا زمانی که ثابت نکنیم که کسی در هیچ گوشه دنیا مثل قرآن نیاورده و نخواهد آورد، اثباتمان ناتمام است. ضمن اینکه درخواستمان از مخاطب غیرعرب زبان هم غیرمعقول است. بنابراین آیات تحدی بخشی از پازل تعریف کلامی ما برای اثبات نبوت از طریق معجزه نیست.

اصولا مقدمات ما نادرست است. اینطور نیست که مخاطب قرآن خداوند حکیم را با برهان پذیرفته و حالا برای اثبات نبوت به دنبال برهانی عقلی است. هر مخاطب از نقطه شروع خود حرکتش را آغاز میکند. مخاطب ما خداوند حکیم را با کمک قرآن و نبی به درستی میشناسد. این سیر ذهنی خطی کلامی که ما در اثبات اصول عقاید چیده ایم واقعیت خارجی ندارد.

اصلا خداوند به دنبال اقامه برهان نیست.
لازمه کسب یقین هم اقامه برهان نیست.

معجزه برهان نیست، بینه است

معجزه در علم کلام: خارق عادت است، با تحدی، بدون معارض و با ادعای نبوت

در علم کلام معجزه برهان دانسته میشود:

به این نحو که حکمت خدا اقتضا دارد که مدعی نبوت دروغین را رسوا کند تا مردم گمراه نشوند.

اگر مدعی نبوت با وجود انجام کار خارق العاده، با مبارزطلبی و بدون معارض، رسوا نشد

یعنی او راستگو است که خدا او را رسوا نکرده است.

اشکال ۱: چرا باید خدا او را رسوا کند؟ چه ارتباط منطقی بین معجزه و ادعای نبوت وجود دارد.

خدا عقل داده و عقل کافی است که بگوید هیچ ارتباطی بین کار خارق العاده و نبوت نیست.

معجزه تلنگری عمومی برای بیداری فطرت خداشناس و تاییدی روشن (بینه) برای مخاطبان پیامبران بوده است. بینه برای من یا جمع ما یا جامعه ما دلیل روشن است. نیازی به تلازم منطقی نیست.

همه رسولان الهی بینات آوردند، بینات دلایل روشنی است که عقل تصدیق میکند

خداوند در آیات متعددی تأکید میکند که حتما پیامبران قبل از رسول خدا، محمد(ص) نیز بیناتی برای اقوام خود آورده‌اند، از نوح گرفته تا همه پیامبران بعد از او همگی بینات آوردند.

آل عمران: الَّذِينَ قَالُوا إِنَّ اللَّهَ عَهْدَ إِلَيْنَا إِلَّا نُونِمْ لِرَسُولٍ حَتَّى يَأْتِينَا بِقُرْبَانٍ تَأْكُلُهُ النَّارُ قُلْ قَدْ جَاءَكُمْ

رَسُولٌ مِنْ قَبْلِي بِالْبَيِّنَاتِ وَ بِالَّذِي قُلْتُمْ فَلِمَ قَتَلْتُمُوهُمْ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ (۱۸۳)

نحل: وَ مَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ إِلَّا رِجَالًا نُوحِي إِلَيْهِمْ فَسَلُوا أَهْلَ الذِّكْرِ إِنْ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ (۴۳) بِالْبَيِّنَاتِ

وَ الزُّبُرِ وَ أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الذِّكْرَ لِتُبَيِّنَ لِلنَّاسِ مَا نُزِّلَ إِلَيْهِمْ وَ لَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ (۴۴)

مائده: مِنْ أَجْلِ ذَلِكَ كَتَبْنَا عَلَى بَنِي إِسْرَائِيلَ أَنَّهُ مَنْ قَتَلَ نَفْسًا بِغَيْرِ نَفْسٍ أَوْ فَسَادٍ فِي الْأَرْضِ فَكَأَنَّمَا

قَتَلَ النَّاسَ جَمِيعًا وَ مَنْ أَحْيَاهَا فَكَأَنَّمَا أَحْيَا النَّاسَ جَمِيعًا وَ لَقَدْ جَاءَتْهُمْ رُسُلُنَا بِالْبَيِّنَاتِ ثُمَّ إِنْ كَثِيرًا

مِنْهُمْ بَعَدَ ذَلِكَ فِي الْأَرْضِ لَمُسْرِفُونَ (۳۲)

اعراف: تِلْكَ الْقُرَى نَقِصُ عَلَيْكَ مِنْ أَنْبَاءِهَا **وَلَقَدْ جَاءَتْهُمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ** فَمَا كَانُوا لِيُؤْمِنُوا بِمَا كَذَّبُوا مِنْ قَبْلُ كَذَلِكَ يَطْبَعُ اللَّهُ عَلَى قُلُوبِ الْكَافِرِينَ (١٠١)

توبه: أَلَمْ يَأْتِهِمْ نَبَأُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ قَوْمِ نُوحٍ وَعَادٍ وَثَمُودَ وَقَوْمِ إِبْرَاهِيمَ وَأَصْحَابِ مَدْيَنَ وَالْمُؤْتَفِكَاتِ **أَتَتْهُمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ** فَمَا كَانُوا لِيُظِلِّمَهُمْ وَيَكْفُرُوا بِمَا كَانُوا أَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ (٧٠)

يونس: **وَلَقَدْ أَهْلَكْنَا الْقُرُونََ مِنْ قَبْلِكُمْ لَمَّا ظَلَمُوا وَجَاءَتْهُمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ** وَمَا كَانُوا لِيُؤْمِنُوا كَذَلِكَ نَجْزِي الْقَوْمَ الْمُجْرِمِينَ (١٣)

يونس: **ثُمَّ بَعَثْنَا مِنْ بَعْدِهِ رَسُولًا إِلَى قَوْمِهِمْ فَجَاؤُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ** فَمَا كَانُوا لِيُؤْمِنُوا بِمَا كَذَّبُوا بِهِ مِنْ قَبْلُ كَذَلِكَ نَطْبَعُ عَلَى قُلُوبِ الْمُعْتَدِينَ (٧٤)

محمد: **أَفَمَنْ كَانَ عَلَى بَيْنَةٍ مِنْ رَبِّهِ** كَمَنْ زَيْنَ لَهُ سُوءُ عَمَلِهِ وَاتَّبَعُوا أَهْوَاءَهُمْ (١٤)

هود: قَالَ يَا قَوْمِ أَرَأَيْتُمْ إِنْ كُنْتُ عَلَى بَيْنَةٍ مِنْ رَبِّي وَآتَانِي رَحْمَةً مِنْ عِنْدِهِ فَعُمِّيَتْ عَلَيْكُمْ أَلَنْزِمُكُمْوهَا وَأَنْتُمْ لَهَا كَارِهُونَ (٢٨)

بینات قابل انکار است ولی حجت را تمام میکند

غافر: وَ قَالَ الَّذِينَ فِي النَّارِ لِخَزَنَةِ جَهَنَّمَ ادْعُوا رَبَّكُمْ يُخَفِّفْ عَنَّا يَوْمًا مِّنَ الْعَذَابِ (49) **قَالُوا أَوْ لَمْ تَكُ تَأْتِيكُمُ رُسُلُكُم بِالْبَيِّنَاتِ** قَالُوا بَلَىٰ قَالُوا فادْعُوا وَ مَا دُعَاءُ الْكَافِرِينَ إِلَّا فِي ضَلَالٍ (50)

جاثیه: وَ آتَيْنَاهُم بَيِّنَاتٍ مِّنَ الْأَمْرِ فَمَا اخْتَلَفُوا إِلَّا مِمَّنْ بَعْدَ مَا جَاءَهُمُ الْعِلْمُ بَغْيًا بَيْنَهُمْ إِنَّ رَبَّكَ يَقْضِي بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِيمَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ (17)

آل عمران: **وَ لَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ تَفَرَّقُوا وَ اخْتَلَفُوا مِمَّنْ بَعْدَ مَا جَاءَهُمُ الْبَيِّنَاتُ وَ أُولَٰئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ** (105)

جنس بینہ بہ حسب شرایط متفاوت میشود

گاهی از جنس معجزه است

طه: قَالُوا لَنْ نُؤْتِرَكَ عَلَىٰ مَا جَاءَنَا مِنَ الْبَيِّنَاتِ وَ الَّذِي فَطَرَنَا فَاقْضِ مَا أَنْتَ قَاضٍ إِنَّمَا تَقْضِي هَذِهِ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا

(72)

سوره اعراف آیه 73: «وَ إِلَىٰ تَمُودَ أَخَاهُمْ صَالِحًا قَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ قَدْ جَاءَتْكُمْ بَيِّنَةٌ مِنْ

رَبِّكُمْ هَذِهِ نَاقَةُ اللَّهِ لَكُمْ آيَةٌ فَذَرُوهَا تَأْكُلْ فِي أَرْضِ اللَّهِ وَ لَا تَمَسُّوهَا بِسُوءٍ فَيَأْخُذَكُمْ عَذَابُ أَلِيمٍ»

سوره اعراف آیه 85: «وَ إِلَىٰ مَدْيَنَ أَخَاهُمْ شُعَيْبًا قَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ قَدْ جَاءَتْكُمْ بَيِّنَةٌ مِنْ

رَبِّكُمْ فَأَوْفُوا الْكَيْلَ وَ الْمِيزَانَ وَ لَا تَبْخَسُوا النَّاسَ أَشْيَاءَهُمْ وَ لَا تَفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ بَعْدَ إِصْلَاحِهَا ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَكُمْ

إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ»

جنس بینه به حسب شرایط متفاوت میشود

گاهی از جنس یک حادثه است

خداوند میفرماید: «و [یاد کنید] هنگامی را که شما [در جنگ بدر] بر دامنه‌ای نزدیک‌تر به سطح زمین بودید [که برای جنگ جایی نامناسب بود] و دشمن در دامنه‌ای بالاتر [و مناسب برای جنگ] قرار داشت، و کاروان [تجاری قریش] در مکانی پایین‌تر از شما بود [که توانست دور از دید شما بگریزد] و اگر [برای رویارویی] با دشمن [زمانی معین و جایی مشخص] وعده می‌گذاشتید، نسبت به وعده‌گاه اختلاف می‌کردید [ظاهر امر نشان می‌داد که شکست حتمی با شما و پیروزی قطعی با دشمن است، ولی این پیروزی به صورتی غیر عادی نصیب شما شد] تا خدا پیروزی شما و شکست آنان را که [بر اساس اراده‌اش] انجام شدنی بود تحقق دهد، تا هر که هلاک می‌شود از روی دلیلی روشن هلاک شود و هر که

زندگی می‌کند از روی برهانی آشکار زندگی کند و یقیناً خدا شنوا و داناست» سوره انفال آیه 42: «إِذْ أَنْتُمْ بِالْعُدْوَةِ الدُّنْيَا وَ هُمْ

بِالْعُدْوَةِ الْقُصْوَى وَ الرِّكْبُ أَسْفَلَ مِنْكُمْ وَ لَوْ تَوَاعَدْتُمْ لِأَخْتَلَفْتُمْ فِي الْمِيعَادِ وَ لَكِنْ لِيَقْضِيَ اللَّهُ أَمْرًا كَانَ مَفْعُولًا لِيَهْلِكَ مَنْ هَلَكَ

عَنْ بَيِّنَةٍ وَ يُحْيِيَ مَنْ حَيَّ عَنْ بَيِّنَةٍ وَ إِنَّ اللَّهَ لَسَمِيعٌ عَلِيمٌ»

جنس بینه به حسب شرایط متفاوت میشود

گاهی یک انسان بینه است

گاهی خود رسول بینه است. در سوره بینه خداوند رسول خدا(ص) را بینه میدانند و میفرماید: «کافران از اهل کتاب و مشرکان [از آیین خود] جدا نمی شدند تا آن دلیل روشن برای آنان بیاید. [آن دلیل روشن] فرستاده‌ای [چون پیامبر اسلام] از سوی خداست که صحیفه‌هایی پاک را می‌خواند. در آنها نوشته‌هایی استوار و بالارزش است و اهل کتاب درباره دین، [گروه گروه و] پراکنده نشدند مگر پس از آنکه آن دلیل روشن برای آنان آمد [و به طور کامل نسبت به آنان اتمام حجت شد.].»

سوره بینه: «لَمْ يَكُنِ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ وَ الْمُشْرِكِينَ مُنْفَكِينَ حَتَّى تَأْتِيَهُمُ الْبَيِّنَةُ (1) رَسُولٌ مِّنَ اللَّهِ يَتْلُوا صُحُفًا مُّطَهَّرَةً (2) فِيهَا كُتِبَ قَيِّمَةٌ (3) وَ مَا تَفَرَّقَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ إِلَّا مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَتْهُمْ الْبَيِّنَةُ (4)»

جنس بینه به حسب شرایط متفاوت میشود

گاهی دیدن نتایج عذاب کافران، برای دیگران بینه است

خداوند در مورد قوم لوط میفرماید که شهرشان را پس از عذاب، آیتی روشن قرار دادیم، برای مردمی که می‌اندیشند: «و چون فرستادگان ما نزد لوط آمدند به سبب [حضور] آنان [به صورت جوانانی آراسته] بدحال و بی‌طاقت شد، و گفتند: مترس و غمگین مباش، قطعاً ما نجات دهنده تو و خانواده‌ات هستیم، مگر همسرت را که از باقی‌ماندگان خواهد بود، ما بر اهل این شهر به علت کار بسیار زشتی که مرتکب می‌شوند، عذاب سختی از آسمان نازل خواهیم کرد. [پس با عذاب آسمانی، شهر و اهلس را در هم کوبیدیم] و از آن شهر **نشانه‌ای روشن** [از سنگ‌هایی که بر سر اهلس فرو باریدیم] برای مردمی که می‌اندیشند، بر جای گذاشتیم.»

عنكبوت: وَ لَمَّا أَنْ جَاءَتْ رُسُلُنَا لُوطًا سِئِءَ بِهِمْ وَ ضَاقَ بِهِمْ ذَرْعًا وَ قَالُوا لَا تَخَفْ وَ لَا تَحْزَنْ إِنَّا مُنْجُوكَ وَ أَهْلَكَ إِلَّا امْرَأَتَكَ كَانَتْ مِنَ الْغَابِرِينَ (۳۳) **إِنَّا مُنْزِلُونَ عَلَىٰ أَهْلِ هَذِهِ الْقَرْيَةِ رِجْزًا مِّنَ السَّمَاءِ بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ (۳۴) وَ لَقَدْ تَرَكْنَا مِنْهَا**

آيَةً بَيْنَهُ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ (۳۵)

جنس بینه به حسب شرایط متفاوت میشود

گاهی برخی امور باقیمانده از انبیاء قبلی، بینه است

خداوند در مورد مقام ابراهیم در کنار کعبه میفرماید: «در آن (کعبه) نشانه‌هایی روشن [از ربوبیت،

لطف، رحمت خدا و از جمله] مقام ابراهیم است و هر که وارد آن شود در امان است...»

آل عمران: **فِيهِ آيَاتٌ بَيِّنَاتٌ مَّقَامُ إِبْرَاهِيمَ** وَ مَنْ دَخَلَهُ كَانَ آمِنًا وَ لِلَّهِ عَلَى النَّاسِ حِجُّ الْبَيْتِ مَنْ

اسْتَطَاعَ إِلَيْهِ سَبِيلًا وَ مَنْ كَفَرَ فَإِنَّ اللَّهَ غَنِيٌّ عَنِ الْعَالَمِينَ (۹۷)